

רע"פ 1746/18 - אלחנן יהודה פלהיימר נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 1746/18

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: אלחנן יהודה פלהיימר

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 13.02.2018, בעפ"ג 57141-10-17, שניתן על ידי כב' הרכב השופטים: א' טל - נשיא; ד' מרשק מרום; נ' בכור

בשם המבקש: עו"ד דניאל בורץ

בשם המשיבה: עו"ד רוני זלושינסקי

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' הרכב השופטים: א' טל - נשיא, ד' מרשק מרום, נ' בכור), בעפ"ג 7141-10-17, מיום 13.2.2018. בגדרו של פסק הדין, נדחה ערעורו של המבקש על גזר דינו של בית משפט השלום בפתח תקווה (כב' השופט ח' טרסי - סג"נ), בת"פ 20455-11-16, מיום 14.9.2017.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

2. נגד המבקש ושמונה נאשמים נוספים הוגש כתב אישום לבית משפט השלום בפתח תקווה, המייחס לו עבירות של קשירת קשר לביצוע פשע, לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); ושל פגיעה בנסיבות מחמירות, לפי סעיפים 334 ו-335 לחוק העונשין. מעובדות כתב האישום עולה, כי הנאשם 4 בכתב האישום (להלן: הנאשם 4) ניהל יכוח עם המתלונן אשר התפתח לחילופי מהלומות. בתום הקטטה, הוזעק המבקש, יחד עם מרבית הנאשמים האחרים, לפגוש את הנאשם 4. באותה פגישה קשרו המשתתפים קשר לתקוף את המתלונן ולחבול בו. לאחר זאת, הגיעו המשתתפים, והמבקש בתוכם, אל דירת המתלונן, נכנסו פנימה והחלו להכות את המתלונן, מכות נמרצות, ובין היתר באמצעות בעיטות בפניו. בתגובה לצעקות המתלונן לקבוצה לחדול ממעשיה, קרא לעברו אחד מחברי הקבוצה "יא בינת אל שרמוטה, תמות". בשלב מסוים נמלט המתלונן מהדירה אל הרחוב, כאשר הקבוצה דולקת אחריו. המתלונן הופל ארצה והחבורה הוסיפה להכותו באמצעות בעיטות לפניו. לאחר מכן נמלטה החבורה מהמקום. כתוצאה מהמעשים, נגרמו למתלונן חבלות, וביניהן שברים בעצמות הפנים, אשר בגינם הוא אושפז בבית חולים.

3. ביום 26.1.2017, הורשע המבקש, במסגרת הסדר טיעון, על יסוד הודאתו, בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. בהתאם להסדר שסוכם בין הצדדים, הורה בית משפט השלום לשירות המבחן לערוך תסקיר מבחן בעניינו של המבקש.

4. ביום 27.6.2017, הגיש שירות המבחן תסקיר בעניינו של המבקש, אשר הינו רווק כבן 21, ללא עבר פלילי קודם. נכון למועד כתיבת התסקיר, היה המבקש תלמיד במכינה קדם אקדמית, כאשר בכוונתו להשתלב בלימודי משפטים. המבקש טען, כי הרקע לביצוע העבירות בהן הורשע, הוא חברותו עם אחד הנאשמים האחרים, אשר סייע לו להשתלב מבחינה חברתית בישיבה התיכונית בה למד. צוין בתסקיר, כי אף שהמבקש מכיר בכך שמעשיו חמורים, הוא התקשה לקבל אחריות מלאה על המעשים המיוחסים לו, בטענה כי הוא "לא לקח חלק פעיל באלימות כלפי המתלונן". עם זאת, להתרשמות שירות המבחן, המבקש מכיר בכך, כי עצם נוכחותו במקום הייתה חמורה ומטילה עליו אחריות. הובהר בתסקיר המבחן, כי העבירות בהן לקח חלק המבקש הן בגדר אירוע חריג בחייו, "וניכר כי ההליך הפלילי מהווה עבורו גורם הרתעתי של ממש". שירות המבחן העריך את הסיכון להישנות עבירות אלימות נוספות מצידו של המבקש כנמוך, ומצא כי "קיימים גורמי סיכוי משמעותיים לשיקום", כדוגמת תפקודו התקין של המבקש ללא מעורבות בפלילים, ורצונו להשתלב בלימודים אקדמיים. שירות המבחן הדגיש את החשיבות שיש ב"חיזוק החלקים המתפקדים והחיוביים באישיותו" של המבקש, והמליץ על השתתפותו של צ"צ בהיקף של 220 שעות, בנוסף לפיצוי משמעותי למתלונן. כמו כן, המליץ שירות המבחן על הימנעות מהרשעתו של המבקש, וזאת לאור גילו הצעיר, מסוכנותו הנמוכה, וההערכה כי הרשעה עשויה לחסום בפניו אפשרויות תעסוקה עתידיות בתחום לימודיו.

5. ביום 14.9.2017, גזר בית משפט השלום את דינו של המבקש. במסגרת גזר הדין התייחס בית המשפט לפגיעה הקשה בגופו של המתלונן, שגרמה בין היתר לשברים בעצמות הפנים. בנוסף, עמד בית משפט השלום על חומרת מעשיו של המבקש, אשר קשר קשר עם שמונה נאשמים אחרים לתקוף את המתלונן, אותו לא הכיר לפני כן, ובהמשך, היה מעורב המבקש בהכאתו של המתלונן בצוותא חדא עם אחרים, חרף תחנוניו של המתלונן לחדול מכך. בית משפט השלום הזכיר, כי האלימות נמשכה גם לאחר שהמתלונן נימלט מהמקום, כאשר הוא הופל לרצפה, והוכה לאחר מרדף אחריו. בית משפט השלום פירט את הערכים החברתיים מהם התעלם המבקש בעת ביצוע המעשים, ובין היתר: הפגיעה בשלום הציבור וביטחון; ותחושת הביטחון האישי של המתלונן. עוד הוסיף בית המשפט וקבע, כי אין בעובדה שכתב האישום אינו מייחס למבקש מעשה אלימות ספציפי כהצדקה להתייחסות מקלה, כיוון ש"אחריותו [של

המבקש] משתרעת על כלל האירועים ועל כלל ההתרחשויות, אשר הינם, כאמור, מדרגת חומרה גבוהה באופן יחסי". לפיכך, הטעים בית משפט השלום, כי המבקש "אינו רשאי להמעיט בחלקו ומאחריותו לכלל המעשים שביצעו הוא וחבריו".

6. טרם שגזר את עונשו של המבקש, החליט בית משפט השלום לדחות את בקשתו להורות על ביטול הרשעתו בדיון. זאת, שכן עניינו של המבקש אינו עומד בכללים המנחים לבחינת סוגיית אי ההרשעה, כפי שנקבעו בע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל (21.8.1997) (להלן: הלכת כתב). ראשית, קבע בית משפט השלום, כי האירוע אינו עומד בתנאי השני, המאפשר "לוותר" על ההרשעה, שכן "מעשים מעין אלה אינם עולים בקנה אחד עם סיום ההליכים ללא הרשעה, וטבועות בהן אותות קלון וחומרה המחייבים הרשעה וענישה". שנית, התייחס בית משפט השלום, לתנאי הראשון של הלכת כתב, לפיו הרשעת המבקש צפויה "לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם". בית המשפט דחה את טענת המבקש, כי ההרשעה עלולה לפגוע בסיכויי קבלתו להתמחות, לאחר סיום לימודי המשפטים, וכחבר בלשכת עורכי הדין, בקובעו כי "אין מדובר בפגיעה מיידית או וודאית", היות ש"צפויות לו [למבקש] עוד מספר שנים בטרם יבוא עניינו בפני הלשכה". עוד הבהיר בית משפט השלום, כי יש ללשכת עורכי הדין שיקול דעת רחב בהחלטה על קבלתו של המבקש לשורותיה, לאחר שהלה יקבל הזדמנות להציג את טיעונו בפניה. לפיכך, דחה בית משפט השלום את בקשת המבקש להימנעות מהרשעה.

7. בבואו לגזור את דינו של המבקש, ציין בית המשפט השלום, "כי אין מקום למצות את הדיון" עמו, לאור מספר שיקולים המצדיקים הקלה בעניינו, ובהם: הודאתו באשמה של המבקש אשר חסכה זמן שיפוטי ניכר, וש"יש בה משום נטילת אחריות ותובנה לפסול שבמעשים"; אורחות חייו הנורמטיביים של המבקש; היותו "בגיר-צעיר" בעת ביצוע העבירה; וכן האמור בתסקיר המבחן, באשר ל"תהליך התבגרות" שעבר המבקש, הפנמתו את חומרת מעשיו, ניתוק קשריו החברתיים השוליים, והערכת מסוכנות עתידית נמוכה. מתוך "התחשבות ראויה במכלול השיקולים לקולא", גזר בית משפט השלום על המבקש עונש של שני חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות; שישה חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים, לבל יעבור המבקש אחת העבירות בהן הורשע או כל עבירת אלימות כלפי גוף; ופיצוי למתלונן בסכום של 5,000 ₪.

8. המבקש הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד, המכוון כלפי הרשעתו בדיון. בין היתר, טען המבקש, כי יש לבטל את הרשעתו, הן בשל אי-השתתפותו הפיזית, לטענתו, במעשי האלימות, והן בשל האפשרות כי לא יתקבל ללשכת עורכי הדין, והרחקתו הצפויה מתפקידו כמנכ"ל אגודת הסטודנטים, תפקיד שאליו מונה לאחרונה. ביום 13.2.2018, דחה בית המשפט המחוזי את הערעור בקובעו כי אין לקבל את עתירת המבקש לבטל את הרשעתו בדיון. זאת, בין היתר, לאור: חומרת העבירות שביצע המבקש, כאשר הימנעות מהרשעה "תעביר מסר של זילות בערכים חברתיים בסיסיים", "ותפגע פגיעה ממשית בשיקולי ענישה אחרים של גמול והרתעה". כמו כן, נדחתה טענת המבקש כי הוא לא היה מעורב אישית בהכאתו של המתלונן, כיוון ש"האחריות הפלילית לתוצאות האירוע האלים נפרשת על כל המעורבים בצוותא חדא". אשר לחשש כי הרשעת המבקש תמנע את קבלתו ללשכת עורכי הדין, ציין בית המשפט המחוזי כי טענה זו אינה מעלה "נזק קונקרטי", וגם ביטול מינויו של המבקש לתפקיד מנכ"ל אגודת הסטודנטים, אינו מהווה "נזק המצדיק הימנעות מהרשעה בדיון". ביחס לעונשו של המבקש, קבע בית המשפט המחוזי, כי הוא "מבטא נכונה את מכלול השיקולים בעניינו של המערער [המבקש], בפירוט ובצורה מנומקת, תוך איזון ראוי ביניהם", ולפיכך לא נמצא טעם להתערב בגזר דינו של בית משפט השלום.

9. בבקשה לרשות הערעור המונחת לפניי, משיג המבקש על הרשעתו בדין. במסגרת הבקשה, חוזר המבקש על טענתו, כי הוא לא השתתף אישית בהכאת המתלונן, וכי הוא לא היה מעורב בקשירת הקשר לביצוע העבירה. המבקש גורס, כי שגו הערכאות הקודמות, עת דחו את המלצת שירות המבחן שלא להרשיעו בדין, ולהטיל עליו, חלף זאת, צו של"צ ופיצוי כספי למתלונן. המבקש הביא פסיקה של בתי משפט השלום והמחוזי, בכדי להמחיש את "הנוהג בבתי המשפט, מתי נמנעים הם מהרשעה", וטען כי במקרים חמורים יותר, בהם הנאשמים נטלו חלק פעיל בביצוע העבירה, הוחלט להימנע מהרשעתם. עוד נטען על ידי המבקש, כי בשונה מקביעת בית המשפט השלום, אכן מתקיימת "פגיעה קונקרטיית", ככל שתווותר הרשעתו על כנה, דבר המתבטא הן בעיכוב קבלתו ללשכת עורכי הדין, והן בשל הרחקתו של המבקש ממשרתו כמנכ"ל אגודת הסטודנטים. ההרשעה אף צפויה למנוע ממנו לשוב ולעבוד עם נוער בסיכון. לטענת המבקש, הוא עומד "ביתר הקריטריונים שבהלכת כתב" באופן מלא, ובתוך כך ציין את עברו הפלילי הנקי, את היותו "בגיר-צעיר", ואת הסבירות הנמוכה מבחינתו לשוב ולבצע עבירות אלימות. לבסוף, התייחס המבקש לחשיבות שיקולי השיקום בעניינו, ולהשתלבותו בפעילות התנדבותית לצד התנדבותו לשירות לאומי, חרף קבלת פטור משירות צבאי.

תגובת המשיבה לבקשה לרשות הערעור

10. לגישת המשיבה, עניינו של המבקש אינו עומד בתנאים לקבלת רשות ערעור, שכן הבקשה אינה מעלה שאלה משפטיות רחבה החורגת מעניינו הפרטי של המבקש, ואין חשש לעיוות דין, אשר יצדיק את התערבותו של בית משפט זה ב"גלגול שלישי". אשר לטענת המבקש, כי הוא לא נטל חלק ממשי בהכאת המתלונן, הפנתה המשיבה לגזר דינו של בית משפט השלום, ממנו עולה כי המבקש חזר בו מטיעון זה, ולדברי בית המשפט המחוזי "כי ממילא האחריות הפלילית נפרשת על כל המעורבים במעשה בצוותא חדא". המשיבה הוסיפה וטענה, כי המבקש אינו עומד במבחני הלכת כתב להימנעות מהרשעה. אשר לאפשרות "לוותר" על ההרשעה "מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה ובאינטרס הציבורי", הפנתה המשיבה לדברי בית המשפט המחוזי, לפיהם הימנעות מהרשעה בעניינו של המבקש, תעביר "מסר של זילות בערכים חברתיים בסיסיים", ו"תפגע פגיעה ממשית בשיקולי ענישה אחרים של גמול והרתעה". אשר לפגיעה שתגרם למבקש, לטענתו, גורסת המשיבה, כי הוא לא עמד בנטל להוכיח קיומו של נזק קונקרטי. ביחס לקבלתו ללשכת עורכי הדין, ציינה המשיבה, כי המבקש מצוי בתחילת לימודיו המשפטיים, ובבוא השעה ההחלטה לקבלו לשורות הלשכה מסורה לשיקול דעת לשכת עורכי הדין. אשר לתפקידו כמנכ"ל אגודת הסטודנטים, טענה המשיבה כי העברתו מתפקיד זה "אינה בבחינת נזק קונקרטי", המצדיק הימנעות מהרשעה. המשיבה גורסת, אפוא, כי יש להותיר את הרשעת המבקש על כנה.

דין והכרעה

11. כידוע, רשות ערעור "בגלגול שלישי" תינתן במשורה והיא שמורה למקרים חריגים, בהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים להליך; או למקרים בהם מתעורר חשש מפני עיוות דין מהותי או אי-צדק שנגרם למבקש (רע"פ 957/18 סלטאן נ' מדינת ישראל (16.4.2018) רע"פ 2054/18 רבאיעה נ' מדינת ישראל (12.3.2018)). לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, הגעתי

לכלל מסקנה, כי הבקשה אינה עומדת באמות המידה האמורות, שכן מדובר בעניינו הפרטי של המבקש, ואין מתעורר חשש לעיוות דין או לחוסר צדק שנגרם לו. די בכך כדי לדחות את הבקשה לרשות ערעור.

12. לגופו של עניין, אציין את זאת. הלכה היא, כי הימנעות מהרשעה של נאשם שביצע עבירה, תעשה במשורה, וכפי שציינתי ברע"פ 5100/14 מסארווה נ' מדינת ישראל (28.7.2014):

"תוצאה של הימנעות מהרשעה, חרף הקביעה כי הנאשם ביצע את העבירה, היא תוצאה חריגה, השמורה למקרים מיוחדים ויוצאי דופן. שני תנאים מצטברים נקבעו, על מנת להימנע מהרשעה: 'ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים'" (הלכת כתב; רע"פ עובד ראובן נ' מדינת ישראל (14.3.2018); רע"פ 1931/15 מויסקו נ' מדינת ישראל (26.3.2015)).

13. אשר לתנאי, לפיו סוג העבירה מאפשר "לוותר", בנסיבות המקרה המסוים, על ההרשעה, ברי כי תנאי זה אינו מתקיים בנידון דידן. יש לציין בראש ובראשונה, כי בצדק נדחתה טענת המבקש כי הוא לא היה מעורב אישית בהכאתו של המתלונן, כיוון שהאחריות לתוצאות האירוע האלים מוטלת על כלל המעורבים, כמבצעים בצוותא חדא. אוסיף עוד, כי כתב האישום אינו מחריג את המבקש, כמי שנכח במקום מבלי שנטל חלק בהכאתו האכזרית של המתלונן. לפיכך, ולאור מעשי האלימות החמורים שננקטו כלפי המתלונן, הנזק המשמעותי שנגרם לו, והפגיעה בערכים חברתיים מוגנים, עניינו של המבקש אינו מצדיק להימנע מהרשעה, מבלי שהדבר יפגע מהותית בשיקולי ענישה אחרים. אשר לתנאי הנוגע לפגיעה החמורה בשיקומו של הנאשם, אינני רואה להתערב בקביעתן של הערכאות הקודמות, כי המבקש לא הצביע על "נזק קונקרטי" שייגרם לו, נזק הפוגע מהותית בסיכויי שיקומו. ההחלטה אם לקבלו לשורות לשכת עורכי הדין נתונה לשיקול דעת הלשכה, ואין מדובר בנזק מהותי, אף אם יידרש המבקש להמתין עד להתיישנות הרשעתו. גם ביטול מינויו של המבקש כמנכ"ל אגודת הסטודנטים, אינו מהווה נזק המצדיק הימנעות מהרשעה בדין. עוד אוסיף, כפי שסברו הערכאות הקודמות, כי במקרה דנן, יש לשיקולי השיקום חשיבות מוגבלת למדי, שעה שהעבירות שביצע המבקש מצדיקות את הרשעתו בדין.

14. מאחר שלא מצאתי כי מתקיימים בעניינו של המבקש טעמים מיוחדים המצדיקים הימנעות מהרשעה, דין הבקשה להידחות.

ניתנה היום, י"א באייר התשע"ח (26.4.2018).

ש ו פ ט